మోహం

పెద్దిరాజు ఝంపన

'ఎంతైనా మొగుడుకదరా! అది అట్టాగే అంటుందిలే—నువ్వు—ఫో రేపో బస్తాగింజలు కొలిపిస్తానని చెప్పు. ఈ పాతిక తీసుకో. ఇరవై దానికియ్యి. మొత్తం నువ్వు కొట్టెయ్యకు డొక్క చీల్చేస్తా! ఏటిగట్టు పాకలోకి రమ్మను.'

డబ్బు చేతిలో పడిందంటే చాలు. సుబ్బడు సరస్వతిని తార్చమంటే తార్చేరకం. అందు కనే వాడికి ఇంటిపేరు లేకుండా పోయింది. తార్పుడు సుబ్బడంటే తూర్పుపేటనుండి, తుమ్మక్క మేడదాక అదోరకం 'ఇను ఫ్లెన్సు' తుమ్మక్క అంటే ఎవరోకాదు. తుంగభద్రయ్యగార్ని రోజూ మజాకా చేసే సింగారి. సింగారిమేడ నిజంగా మేడ కాదు. దూళ్లపాకలో సిమెంటుగది. ఊళ్లోనాళ్లంతా పెట్టిన 'నిక్‌నేమ్'లాటిది ఆ తుమ్మక్కమేడ.

ఆ మేడలో వారానికొక్క కోడిని. తింటారు తుంగభద్రయ్యగారు. కోడితోపాటు కోటయ్య తెచ్చిన నాటుసారా సేవిస్తారు — కాదు సేవించేవారు.

ఇక కోటయ్యచేతో వచ్చి మంచినీళ్లు కూడా ముట్టరు. ఇంతగొడవ జరిగిన తర్వాత కోటయ్యకు తనకు సంధిపొసగటం అసంభవం. కోటయ్య కొంప ఖాళీ చేయా ల్సిందే. ఏదో కావేటి మొహం చూసి—చ — కాదు దాని వొళ్లుచూసి ఇన్నాళ్లు ఆగారు కాని లేకపోతే వెధవ కోటయ్యని ఆరోజే వోటు హక్కులేకుండా ఊరినుండి తరిమివేసేవారు.

అసలింతకూ కావేటి ఎవరోకాదు. కోటయ్య పెళ్లాం. తార్పుడు సుబ్బడు న్యాయంగా ఇస్తే ఇరవైరూపాయలు చేర వలసిన గమ్యం. క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే భద్రయ్యగారికి చిరుతిండి. మామూలుపరి స్థితుల్లో అయితే నిజానికి తుంగభద్ర య్యగారు తార్పుడు సుబ్బడిచేత కావేటికి కబురు పంపక్కర్లేదు.

అలా—గడువుమీద గానుగెద్దులా పాక దగ్గర తడకవద్ద కొంచెంసేపు తచ్చాడితే చాలు. ఈ లోపు కావేటిచెంబుతో తిన్నగా తప్పదన్నట్టుగా చెరుకుతోటలోకి వెళ్తుంది. తుంగభద్రయ్యగారు మనుష లందరికీ పనులు పురమాయించి కొంచెంసేపటికి చెరుకుతోటలోకి వెడతారు.

అంతే — మళ్లా ఈలోపు రకరకాల తిళ్లుతిని ఎప్పుడో కావేటికి పునర్దర్శనం. దాంతో కావేటికి ఒక అరబస్తా పిడ

కలో (అవీ కావేటి చేసినవే), అయిదు పసలాలు బెల్లమ్మే, వాళ్ళావిడకు తెలియకుండా అరజాడీ అవకాయో! అంతగా ఎప్పుడన్నా మరీ గోల పెడితే అయిదో పదో—

ఇవేవీ కావేటికి నిజంగా కూడేదుతున్నాయా అంటే—'లేదు'—అని కావేటి ఖచ్చితంగా చెప్పగలదు. ఐతే మరి 'భద్రయ్య చేతిలో కావేటి కాలెందుకు జారింది' దానికి మొదట్లో కావేటికి అంతు దొరకలేదు కాని తర్వాత తర్వాత తెలిసిపోయింది.

అసలు కావేటేగనక విద్యావేత్తయితే 'దారిద్ర్యానికి ధనంపై మోజు, థర్డ్ క్లాస్ టిక్కెట్టుకు ఫస్ట్‌క్లాస్‌పై మోజు. సైకిలుకు కారుపై మోజు, కారుకు ప్లెయినుపై మోజు, పూరిగుడిసెకు అరంతస్తుల మేడపై మోజు—ఈ మోజే తనకాలు తుంగభద్రయ్య చేతిలో జారేటట్టు చేసిందని చెప్పి ఉండేది. కాని కావేటి చదువుకొన్నది కాదుగా—

కోటయ్య పెళ్ళాం.

'పాలేరు కోటయ్య పెళ్ళాం.'

ఈ మాటే కావేటి మొగుడు దగ్గిర కొచ్చిన కొత్తలో ఊరందరి నోట్లోను పిప్పరమెంటులా చప్పరింపబడేది.

కావేటి కాణప్పగారి చెర్లోంచి నీరట్టుకొస్తుంటే కుర్రాళ్ళ దగ్గిరనుంచి ముసలాళ్ళదాక కావేటిని కళ్ళతో తాగేసేవారు. కావేటి బిందె నెత్తిమీద పెట్టుకుని కుడిచేత్తో బిందట్టుకుంటే ఊరంతా రోడ్డుకు కుడిపక్కగా నడిచేది— ఎడంచేత్తో పట్టుకుంటే ఊరంతా రోడ్డుకు ఎడంపక్కగా నడిచేది. కావేటికున్న నాలుగు చీరల్లో ఏ చీరకట్టినా ఆ చీరకు అందం వచ్చేది. కొత్తగా కాలవలోకి నీరు పాకినట్టుగా కావేటి వొంపుసొంపులపై చీర అతుక్కుపోయేది. కోటయ్యమాత్రం కొత్తలో కాయకష్టంలోంచొచ్చిన చైవటపెట్టి చీరలు కొనేసేవాడు. అందుకనేనేమో, కావేటి చీరలంత బావుండేవి!

ఊళ్ళో వాళ్ళలాగే కొత్తలో కావేటి శరీరాన్ని మాత్రమే చూసి మురిసిపోయేవాడు కోటయ్య. కాని తర్వాత తర్వాత కావేటి రక్తమాంసాల వెనక ఏదో బంధం కనిపించేది.

అలాటి వయసులోఉన్న కావేటి వయసు అతో ఆడుకొనే తుంగభద్రయ్య చేతిలోంచి తప్పించుకోలేక పోయింది. తుంగభద్రయ్యకు వయసు మళ్ళని రోజులవి. అప్పట్లో తుంగభద్రయ్య సరదాగా గుర్రాన్నొకదానిని కొన్నాడు. ఊళ్ళో నాలుగైదు సార్లు రోజూ షికారుకు తిరిగేవాడు. భద్రయ్య గుర్రానికి చాల పొగరనేవాళ్ళు ఊళ్ళోవాళ్ళు—భద్రయ్య పెళ్ళానిక్కూడ— భద్రయ్య భార్యమాటల్లో ఎంతో గర్వం తొణికిసలాడేది. నడకలో చాల ఠీవి చూపించేది. ఆవిడ ఠీవినిగురించి ఊరంతా రకరకాలుగా చెప్పుకొనేవారు.

'నాకు టీవిగల ఆడదంటే మాచెడ్డ కసి' అనేవాడు కోటయ్య. ఈమాటన్నప్పుడల్లా కావేటికి భద్రయ్యభార్యను చూడాలనిపించేది.

ఓసారి భద్రయ్య గారింట్లో ముసలమ్మ చచ్చిపోతే ఊళ్ళో వాళ్ళందరికీ పప్పూ పులుసుతో సంతర్పణ పెట్టించాడు. ఆ సందర్భంలో ఏదో పనుందని పాలేరు పెళ్ళాం కావేటికి భద్రయ్య పెళ్ళాం కవురంపింది.

అప్పుడే కావేటి భద్రయ్య ఇంటిని, భద్రయ్య పెళ్ళాన్ని చూసింది. పనిచేసుకునే వాళ్ళు చూడవలసినంత దూరాన్నుండే చూసింది. భద్రయ్య పెళ్ళాంకంటే భద్రయ్య పెళ్ళాం పెట్టుకున్న నగలు నచ్చాయి — కావేటికి అసలాయింట్లో భద్రయ్యకంటె భద్రయ్య పెళ్ళాంకంటే ఆ ఇంటి పడగ్గది నచ్చింది.

'అమ్మగోరూ, ఒక్కసారి గదిసూత్తానండి' అంది కావేటి ఉండబట్టలేక.

భద్రయ్య పెళ్ళాం ముందు మొహం చిట్లించింది. 'సరే, జాగర్తగా చూడు, కాళ్ళు తుడుచుకు లోపలికెళ్ళు' అంది.

జాగర్త అనే పదం కావేటికి అనవసరం అనిపించింది. కాళ్ళు కడుక్కొని చీర కొంగుతో కాళ్ళు తుడిచేసుకుంది.

కావేటి గుమ్మంలోపల అడుగెట్టిందో లేదో—పని పిల్లొకామోసు కాపాలా కుక్కలా గుమ్మందగ్గిర నిలబడి కావేటిని చూస్తోంది. కావేటి గదిలో వస్తువులపేర్లు ఒక్కొకటి అడిగింది.

గది సుమారు కావేటి ఉంటున్న దూళ్ళపాకలో మూడో వొంతుంటుంది. పెద్ద బొమ్మగేదెల్లా గదిలో రెండు మంచాలు. వాటిపై పులిచార్లతో ఉన్న వెడల్పాటి దుప్పట్లు. మల్లెపూలాంటి దోమతెర ముసుగు. గదంతా పచ్చగడ్డి పరిచినట్టుగ పచ్చటికార్పెట్టు దానిపై ఉమ్మెత్త పువ్వులాంటి పువ్వులు. కార్పెట్‌పై నడుస్తుంటే కావేటికి కాళ్ళలో చక్కిలిగింత పెట్టినట్టయింది. గదిచుట్టూ ఒటోట్లు చాపలు. గదిలో కెళ్ళగానే బొడ్డులోతు నీళ్ళలో దిగినంత చల్లగా ఉంది. గోడకి నాలుగుపక్కలా నాలుగు కుందేళ్ళలా తెల్లటి అందమైన దీపాలు—వాటికి చమురెక్కడ పోస్తారా! అని కావేటికళ్ళు పెద్దవి చేసి చూసింది.

పక్కకి తిరిగిచూసి ఒక్కసారి ఉలిక్కిపడింది. తనెత్తు అద్దం కావేటి సిగ్గుపడిపోయింది. బుగ్గలమీద చొట్టలు చూసుకొని పక్కకు తిరిగిపోయింది. పైనున్న శృంగార చిత్రపటాలవేపు అలా చూస్తుండిపోయింది. అందులో కావేటికి పిల్లన్రగోవి ఓచేత్తో పట్టుకొని రాధ వీపు వెనకనుండి ఎడంచేతి క్రిందుగా రెండోచెయ్యి పోనిచ్చి నిల్చున్న కృష్ణుడు కనిపించేసరికి కావేటికి కోటయ్య గుర్తొచ్చి సిగ్గుపడి పోయింది. పనిపాపతో రేడియో పెట్టించుకొని కొంచెం సేపింది. కావేటికి గదిలో ఉన్నంతసేపూ ఎక్కడో మంచుగుహలో ఉన్నట్టుంది. తనుంటున్న లడికలభవనం గుర్తొచ్చింది. తెగిపోయిన నులకమంచాలు కావేటిని వెక్కిరించినట్టయినాయి. కావేటి భద్రయ్య ఇంటిలో మంచాలవంక మరోసారి చూసింది. 'వీనిపైనే భద్రయ్య, భద్రయ్య పెళ్ళాం పడుకుంటారు' అనుకుందో లేదో తను, తన కోటయ్య ఆ మంచాలపై పడుకుంటే — కావేటి ఆలోచించలేకపోయింది. ఆఖరుసారిగా గదిలో ముసుగుతో మూలనున్న బనప్పెట్టెవంక చూస్తూ బైటకు వచ్చేసింది. అంతకంటే ఎక్కువసేపు అక్కడుంటే అమ్మగారిదగ్గిరనుండి కేక వస్తుందని తెలుసు.

అంతే, అదంతా కలలా జరిగిపోయింది. నిజంగా రాత్రి కలొచ్చింది. తనూ తుంగభద్రయ్య ఆ మంచంమీదున్నట్టు కావేటి మరునాడు నీళ్ళకెళ్ళేటప్పుడు తుంగభద్రయ్యను వింతగా చూసింది. ఏదో కొత్తగా కనిపించాడు ఊళ్ళోవాళ్ళంతా అంటారు 'భద్రయ్య ఇల్లు చాలా

కావలింటుందని కావేటికి మునుగు కప్పి కొన్న మంచాలు మళ్లీ ప్రత్యక్షమయాయి. 'వాటికి మనం తగం' అనుకుంది. మరి తుంగభద్రయ్య దొంగచూపులేవిటి?

తుంగభద్రయ్య తొడుక్కున్న సిల్కు చొక్కాలోంచి కనిపిస్తున్న నోట్లకట్ట వంక చూసింది. భద్రయ్య కావేటికి పులిలా కనిపించాడు. భద్రయ్య కౌగిట్లో తనుంటే భద్రయ్య పెళ్లాంతో తనకు సమానహోదా లభించినట్టుగా పొంగిపోయింది. అంతే—

కావేటి కాలుజారింది తనింట్లోనే

తన నులకమంచంపైనే

కోటయ్య లేనప్పుడు

భద్రయ్య కావేటిని మెత్తగా మత్తుగా నలిపాడు. కాని అతని మంచంపై కాదు. అప్పుడు తెలిసింది కావేటికి తను తుంగభద్రయ్య పెళ్లాంతో సమానం కానని. ఏదేమైతేం కావేటి మనసులో భద్రయ్య గది, భద్రయ్యగదిలో మంచాలు అలాగే ఉండిపోయాయి.

కావేటి భద్రయ్య మొహంవంక మళ్లా చాలకాలంవరకూ చూడలేదు. ఈలోపు అతను తుమ్మక్కను తెచ్చిపెట్టుకొన్నాడు.

కావేటి తన తడికల మేడలోనే ప్రసవించింది. అప్పుడు మరోసారనుకుంది. తను భద్రయ్య పెళ్లాన్ని కానని పాలేరు కోటయ్య పెళ్లాన్నని. కోటయ్య అప్పటివరకూ ఇంకా రక్తమాంసాలనే ప్రేమిస్తున్నాడు. కాని ఈ బొమ్మతర్వాత ఆ రక్తమాంసాలనుకున్న కావేటిమీద ఓ విపరీతమైన అనురాగం చూపేవాడు.

కొడుక్కి భద్రయ్యగారిపేరు పెడతానన్నాడు. చిన్నప్పటినుండి వాళ్ల పనిలోనే చేశానన్నాడు. కావేటి ససేమిరా ఒప్పుకోలేదు.

అలాగయితే 'నీపేరు పెట్టు' అని పంతం పట్టి కావయ్య అని పెట్టించాడు. ఓరోజు కావేటి చాపమీద పడుకొని పిల్లాడికి పాలిస్తోంది. కోటయ్య కొడుకు పక్కనే పడుకొని కావేటిని చూస్తూ అన్నాడు.

'కావీ, నువ్వు నాకోసమే పుట్టావు కదూ!'

'లేదు, నువ్వే నాకోసం పుట్టావు' కావేటి సమాధానం.

'పోనీలేయే మన బుడ్డోడికోసం మనిద్దరం పుట్టాం' అన్నాడు నవ్వుతూ కోటయ్య.

కావేటి చేతో జుట్టు సవరించుకొంటూ అంది.

'మావా! మన కావయ్యను చదివించాలి; ఇప్పట్నుంచి కూడబెట్టాలి. వేణ్ణీలకు నన్నీళ్లు పొయ్యమంటారు. నేనుకూడ రేపట్నుంచి కూలికొస్తా'నంది.

కోటయ్య కాలుస్తున్న బీడీ నేలకేసికొట్టి 'ఛ ఆ రొదవల కళ్లన్నీ నీమీదే ఉంటాయే, ఈల్లేదు' అన్నాడు.

కాని కావేటికి ఇంటిదగ్గర ఏ పనీ లేకుండాడంటే ఏ తుంగభద్రయ్యమంచాలో గుర్తొస్తాయని భయం. పైగా కొడుకుని చదివించాలి. అలాటిల్లు కట్టించాలి. ఏదేమైతేనేం, కోటయ్యను బలవంతాన ఒప్పించేసింది. కోటయ్య చివరికొక షరతుకొప్పుకున్నాడు. ఆ షరతు ప్రకారం కావేటి కొడుక్కి పాలిచ్చి నిద్రపోబెట్టింతర్వాత కూలికెళ్తుంది.

కావేటి పదిరోజులు కూలికెళ్లింది. పది రూపాయలు ముంతలో దాచింది. పదకొండోరోజు పిల్లోడిని చీరతో కట్టిన ఉయ్యాలలో పడుకో బెడదామనుకుంది. కాని చాపమీద నిద్రపోతున్న చిన్నకావయ్యను కదప బుద్ధికాలేదు. తడిక తలుపు దగ్గరేసి కూలికెళ్లింది.

తిరిగి వచ్చేసరికి చాపమీద పిల్లోడు లేడు. గాలికి తడిక తలుపు కదుల్తోంది. దూళ్లసాలంతా కంగారుగా తిరిగి ఉలవల దాలిదగ్గర కొచ్చింది. 'కెవ్వుమని' అరిచింది. చుట్టుపక్కల వాళ్లు పరుగెత్తుకొచ్చారు.

దాలిలోపడి మండిపోయిన కొడుకుని చూసి కోటయ్య గుండెలవిసేటట్టు ఏడ్చాడు.

'అయినా పాకటంవొచ్చిన కుర్రాణ్ణి అలా పడుకోబెట్టి పోవడమేవిటి' అంది పక్కసాలలో పుల్లయ్యపెళ్లాం. మొత్తం మీద అంతా 'రామ రామ' అన్నారు. కావేటి కోటయ్యలు బెంగతో నాలుగురోజులు సరిగ్గా కూడు తిన్లేదు. గుర్తొచ్చినప్పుడల్లా నోటిలో గుడ్డ కుక్కుకొని కుళ్లి కుళ్లి ఏడ్చేవారు.

అదంతా ఓ కలలా జరిగిపోయింది. కోటయ్యకొడుకు చావునుగూర్చి అంతా మర్చిపోయారు.

'పోనీలేయే మనకుమాత్రం వయసేం మీరిపోయింది ఇక పిల్లలు పుట్టకపోతారా' అన్నాడు కోటయ్య పైమీద కండువాతో కళ్లు తుడుచుకొంటూ.

కాలం విచిత్రమైంది. ఎవరినీ ఎల్లకాలం ఏడుస్తూ కూర్చోనీయదు. అలాగే ఎవరినీ ఎల్లకాలం నవ్వనీయదు — కాని కావేటి జీవితంలో నవ్వుకంటె దుఃఖమే ఎక్కువ ఒలకబోసింది. అలాగని కావేటి అప్పుడప్పుడూ నవ్వటం మానలేదు.

మళ్లా మామూలే.

తుంగభద్రయ్య అప్పుడప్పుడు చిరుతిండి తింటున్నాడు. అయితే కావేటికి తుంగభద్రయ్యమీద మోజు పోయింది. కాని యంత్రంలా ఎప్పటిపనులు అప్పుడు జరిగిపోతున్నాయి. కావేటిలో హుషారు చచ్చిపోయింది. లోకం అర్థమయింది. మళ్లా ప్రసవించింది. ఏకీభావాలు పనిచేయని ఓ పిల్ల పుట్టింది. కాని తుంగభద్రయ్య కన్నీరు పెట్టలేదు. కోటయ్యమాత్రం కుళ్లికుళ్లి ఏడ్చాడు. అప్పుడు కావేటికి మరోసారి తెలిసింది తుంగభద్రయ్య పట్టెమంచంకంటె కోటయ్యగుండె చాల విశాలమైనదని. కాలం గడుస్తోంది.

కావేటికి కొంచెం కొంచెం యవ్వనం సడులుతోంది. కోటయ్య వొళ్లు ఇంకా గట్టిగానే ఉంది. తుంగభద్రయ్య కమతంలో ముప్ఫైఏళ్లు సర్వీసు పూర్తయింది. ఉంటున్న పాక మారలేదు. కట్టుకొంటున్న గుడ్డ మారలేదు. ప్రమోషను మాత్రం రాకపోలేదు. అదే — పెద్ద పనిలోంచి అంటే పొలంపనిలోంచి తుమ్మక్క మేడలో దూళ్లను చూసుకోవటంలోకి మారింది. ఆ నోరులేని జంతువులపై ఈ నోరులేని కోటయ్య అధికారి.

కోటయ్య ఓరోజు దూళ్లకు చిట్టు పెట్టి ఆలోచిస్తూ చుట్ట నోట్లో పెట్టాడు. అగ్గికోసం తిన్నగా తుమ్మక్క వంట చేసుకొనే పొయ్యిదగ్గరకు వెళ్లాడు. పొయ్యిలో చుట్టపెట్టి వెలిగించాడు. అంతలో తుమ్మక్క పెరట్లోంచి స్నానం చేసి తుండుచుట్ట బెట్టుకొని వస్తోంది. ఇంతలో వీధి తలుపుగాలికి దభాలున మూసుకుంది. తుమ్మక్క కోటయ్యవంక అదోలా చూసింది. కోటయ్య పొగవొదులుతూ కళ్ల.

లేని కూతురు గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు. తుమ్మక్క చీర కట్టుకుంటుంది. కోటయ్య చుట్ట గుప్పుకుంటూవెళ్ళి వీధి తలుపు తీశాడు.

ఎదురుగుండా తుంగభద్రయ్య గుమ్మంలో చెప్పు విడుస్తున్నాడు. లోపల తుమ్మక్క చీరకట్టుకుంటూంది.

'అక్కడ దూడలు ముట్టెలతో చిట్టు తగలేస్తుంటే ఇక్కడేం చేస్తున్నావ్' అన్నాడు రుసరుసలాడుతూ.

'ఎక్కిపోతనా బాబూ చుట్టకాల్చుకుంటూని కొచ్చా' అడుగు గుమ్మం బైటపెట్టాడు. కంగారులో తుంగభద్రయ్య విడిచిన చెప్పులు తొక్కాడు.

'యెదవా! కళ్ళు కనిపించటం లేదా? ఏరా'— అంటూ మెడమీద చెయ్యేసి ఒక తపు తోసాడు. కోటయ్య గుండె కలుక్కుమంది. ముఫ్ఫైయేళ్ళ గానుగెద్దును ముల్లుకర్రతో పొడిచినట్టయింది. ఆరోజు నుండి తుంగభద్రయ్య ఏదో వంకమీద కోటయ్యపై విరుసుకుపడుతున్నాడు — గానుగెద్దుకు ఓపిక పోతూంది. ఓరోజు గానుగెద్దును కొట్టటం కూడ జరిగింది. గానుగెద్దుకు ఓపిక పోయింది. కమతానికి లెక్కలు చూడమన్నాడు ఇంకో కమతంలో చేరతానన్నాడు.

'పోతే—పో— అయిదు బస్తాలు వాడుకున్నావు వాటికి నోటురాసి పో' అన్నాడు. ముఫ్ఫైయేళ్ళ సేవకుడు గనుక దయదలచి అప్పుడే కక్కమన్లేదు. ఆ అయిదు బస్తాలు- కోటయ్య ఎక్కడికి పోతాడు? ఆ అయిదు బస్తాలు ఏకమతంలోనైనా ముందుగా తీసికొని తినకపోతే జీవితం జరగదు — పైగా ఈ కమతంలో తనకో ప్రత్యేక స్థానం వుంది. పలుగెక్కడో పారెక్కడో తాడెక్కడో — ఏది కావాలన్నా బయటవాళ్ళు కోటయ్యదగ్గరకు రావాల్సిందే. ఇదే బావుందనుకున్నాడు మర్నాడు మామూలుగా పనిలో కెళ్ళిపోయాడు.

ఈమధ్యన కోటయ్యకొక చిన్న 'ట్రాన్స్ఫర్' వచ్చింది. తుమ్మక్క మేడనుంచి తుంగభద్రయ్య కొడుకు కంట్రాక్టు పనిలోకి.

ఈ కంట్రాక్టు పనిలో కొచ్చింతర్వాత కోటయ్య చాలా చిరాగ్గా మారిపోయాడు. దానిక్కారణం తుంగభద్రయ్య కొడుకు. అతనంటే కోటయ్యకు వొళ్ళుమంట. తను చిన్నప్పుడు వొంటిమీద మోసినప్పటికీ, కోటయ్య కోపానికీ కారణం ముఖ్యంగా ఈమధ్య జరిగిన సంఘటన.

కావేటి ఓరోజు కాలవగట్టంబడ వస్తుంటే టెర్లిన్ చొక్కాలోంచి పదిరూపాయలు తీసి చూపించి కన్నుకొట్టాడట. కావేటి తలొంచుకొని ఇంటికొచ్చి ఏడ్చింది. భద్రయ్య ఒకటి రెండుసార్లు కోటయ్య కిమ్మని డబ్బిస్తే కోటయ్యదాకా చేరలేదు. ఈమధ్యన భద్రయ్య కొడుకు గుర్రపు బండిమీద తిరుగుతున్నాడు. మొన్న ఆమధ్య ఊరి చివర అప్పలస్వామి చెల్లెల్ని బలవంతాన బండిలో వేసుకొని ఇంకో యిద్దరు కుర్రాళ్ళతో పట్నానికి పోయాడట. ఎప్పుడూ కుర్రగేంగితో పేకాటలాడుతుంటాడు. ఈ మధ్యన తాగుతున్నట్టుకూడా వినికిడి. భద్రయ్య కొంతకాపోతే కొంతన్నా పని చేస్తాడు. అందుకే భద్రయ్య కొడుకంటే కోటయ్యకు ఒళ్ళు మంట.

కొడుక్కి పెళ్ళవదేమోనని జడిసి సుపుత్రుడిపేర కాంట్రాక్టుచేస్తున్నాడు. అంతే. ఆదెబ్బతో తుంగభద్రయ్య కొడుకు ప్రయోజకుడయ్యాడన్నారు. కనీసం ప్రయోజకుడిగా కొంచెం నటించమని తుంగభద్రయ్య పెళ్ళాం కొడుకును వేడుకొంది. ఏదైతేనేం, దేవుడు వరమిచ్చాడు. తుంగభద్రయ్యకు రెండులక్షలరూపాయలతో కోడలు దిగింది. కోడలనుకుందో లేదో తెలీదు కాని కోడలు తలిదండ్రులనుకున్నారు.

'దానికేముంది—ఇవాళ్ళ అల్లరిగా తిరిగినోళ్ళు రేపు బాగుపట్టంలేదా? కుర్రచేష్టలెల్లకాలం ఉంటాయా—

అయినా లక్ష్మి కళకళలాడుతున్న ఇంట్లోకి పిల్ల అడుగిడుతున్నప్పుడు తతిమావనవసరం' ఈ నిర్ణయానికి రాకపోతే కూతుర్నెలా ఇస్తారు!

'డబ్బిచ్చి మొగుణ్ణి కొనుక్కోవచ్చు గాని ప్రేమను కొనుక్కోలేం' అంటాయి తుంగభద్రయ్య కోడలి కొంగులో ఆరిన కన్నీళ్ళు.

ఏదైతేనేం, భద్రయ్య కొడుకంటే కోటయ్యకు పరమ అసహ్యం.

కాంట్రాక్టు పనిలో రాళ్ళు సర్దుతున్న కోటయ్యకు పిలుపు వచ్చింది అప్పుడప్పుడూ అలవాటులో ఉన్న కోటయ్య ఆ రోజు కొంచెం అలవాటులో వున్నాడు. తూలి పడిపోయే అంత అలవాటులో మాత్రం లేదు.

చిన దొరగారు పిలుస్తున్నారనేసరికి కోటయ్య చిరాగ్గా వెళ్ళాడు. లోపల భద్రయ్య కొడుకొక్కడూ కూర్చొన్నాడు. లోపలే

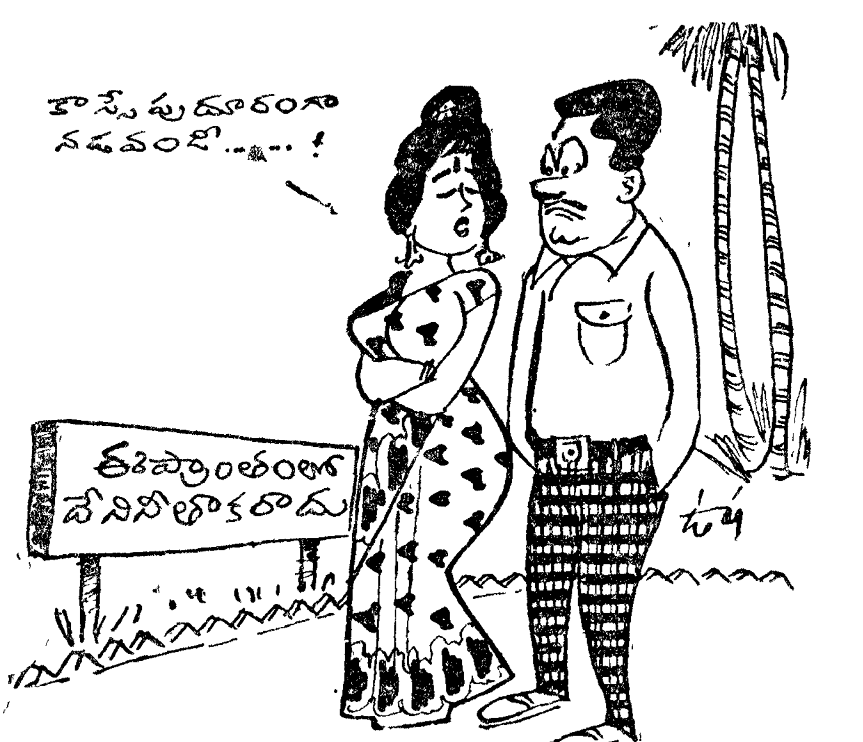

జరిగిందో ఎవరికీ తెలీదు.

కోటయ్య చింతనిప్పులు కక్కుతూ బయటకొచ్చాడు.

'నాగులాలి కావాలిరా? నీయాలి...' అంటూ అరుస్తున్నాడు. అంతా పనులు మానేసి కోటయ్య చుట్టూ మూగారు. కోటయ్య పరిస్థితి కనిపెట్టి 'పోనీలే ఇంటికి పో' అంటున్నారు. ఇంతలో తుంగభద్రయ్య వొచ్చాడు. లోపలికెళ్ళి గోల తిరిగిపడ్డ కొడుకుని చూశాడు

ఒళ్ళు తెలియకుండా 'ఆ యెదవని కట్టేయండి' అంటూ బైటకొచ్చాడు.

భద్రయ్య పెళ్ళాన్ని, కోడల్ని కలిసి బూతులు తిడుతున్న కోటయ్యని అక్కడ పక్కనున్న వొంటెనకు కట్టేశారు.

'పెద్దా సిన్నా లేవా—పాలోసి పెంచితే ఇషం అవుతావురా' కాలి బూటు తీసి కట్టేసిన కోటయ్యను ఒక్కటి కొట్టాడు. తిట్లు తిడుతున్న కోటయ్య దవడలో నాడా దిగింది. పళ్ళమ్మట రక్తం కారింది. (అయినా పాలు తాగలేదుగా విషం కార టానికి అందుకే రక్తం కారింది.)

'భవిష్యత్తులో మీరెవ్వరూ క్రమశిక్షణ తప్పకూడదు.' అన్నట్లుగా ఒక్కసారి భద్రయ్య పాలేళ్ళందరివంకా చూసాడు.

తిరిగి కసి ఆగక బూటుతో కోటయ్య తలమీద కొట్టబోయాడు.

అంతే, గనుగెద్దు రెండుకాళ్ళ ఎగిరి భద్రయ్యగుండెల్ని తన్నింది. తుంగ భద్రయ్య ఆ ఊపుకు వెనక్కు పడ్డాడు. గబా గబా అయ్యగార్ని 'ఇద్దరు మనుష ల్లేవదీసారు. మరో ఇద్దరు కోటయ్యను పరో తన్నూ తన్నారు. కాళ్ళూ చేతులూ విరిగదీసి కట్టి రోడ్డుమీద పడేశారు.

కట్టేసిన కోటయ్యను కొట్టడానికి తుంగభద్రయ్య చేతిలో రెండు కంపిసీ కర్రలు విరిగిపోయాయి.

ఈ విషయం తెలిసి కావేటి లబోదిబో మంటూ పరుగెత్తుకొచ్చింది.

ఇంతలో భద్రయ్యకొడుకు తేరుకున్నాడు. బ్రతుకు వాజ్మూలమిచ్చాడు. 'కోట య్యను ఇంటినుండి కాఫీ తెప్పించటానికి రమ్మన్నాను. పదిరూపాయలడిగాడు. నిషాలో కావేటిదగ్గర కోసారెళ్ళమన్నాడు. కోపం వొచ్చి నేను చెయ్యిచేసుకొన్నాను దాంతో నన్ను లెంప మీద కొట్టాడు.

మంచం

కళ్ళు తిరిగాయి ఆ తర్వాత నాకు తెలీదు' అన్నాడు. ఈ పూత చాలమందికి పైకి నచ్చింది. భద్రయ్య బంధువులు ఊళ్ళో మిగతా పెద్దవాళ్ళంతా కోటయ్య తిరగ బడటం మోతుబరు రైతు లందరిపై తిరుగుబాటుగా భావించారు. తక్షణం ఊరు ఖాళీచేయాలని ఆర్డరు జారీ చేసారు.

పని మనుషులకు పొగరెక్కిందన్నారు. 'ఇవాళ్ళ వాడు రేపొద్దుటింకొకడు' ఇలాగే అవుతుందన్నారు.

పాలేళ్ళ తరపున ఓ పెద్దొచ్చి అయ్య లందర్నీ బ్రతిమాలుకొన్నాడు. 'ఏదో పొర పాటయింది బాబూ! రేపు పొద్దుహరాగానే క్షమాపణ చెప్పుకుంటాడు' అన్నాడు.

క్షమాపణ చెప్పకోటానికి కోటయ్య ఇంకా సరిగా మనుషుల్లోకి రావటంలేదు. వొచ్చినా మాట్లాడటంలేదు. ఏదో వెర్రిగా చూస్తాడు కావేటి బలవంతాన పట్టిస్తే కాస్త గంజి తాగుతాడు. జ్వరం ఉందో లేదో చెప్పటానికి కావేటి చేతులు తప్పితే డాక్టరు థర్మామీటరు లేదు. ఏదో కావేటి మొత్తుకుంటే మొదటి రెండురోజులూ వచ్చి చూసి వెళ్ళాడు. తర్వాత 'అదే పోతుందిలే—ఫర్వాలే'దని ఊళ్ళో రిపోర్టిచ్చి పోయాడు.

పదిహేనురోజులు గడిచాయి. ఈ సంఘ టన పాతబడిపోయింది. కాని దూళ్ళ పాకలో అప్పుడే ఎలా పాతపడుతుంది? కోటయ్య మూలుగులు తగ్గాలి. కోటయ్య జ్వరం తగ్గాలి — అప్పుడేనన్నా పాతపడు తుందేమో! అయినా ఇంతగొడవ జరిగిన తర్వాత తుంగభద్రయ్య కావేటి పాక

కెందుకొస్తాడు!

అందుకనే తార్పుడు సుబ్బిగిచేత కబు రంపించాడు. ఎప్పుడూ ఇవ్వనిది ఈసారి ఇరవైరూపాయలు కూడ ఇచ్చి పంపించాడు.

'ఎలా ఉన్నాడే ఈడు' అంటూ వచ్చాడు సుబ్బడు డబ్బుతో. కీళ్ళులేనిపిల్ల వెర్రిగా చూస్తోంది. కోటయ్య మూలుగుతున్నాడు. కావేటి దూరంగా గోడకి జేరగిలబడి శూన్యంలోకి చూస్తోంది.

సుబ్బడు లోపలికెళ్ళి కోటయ్య నుదుటి మీద చెయ్యిపెట్టి పలకరించాడు. మూలుగు సమాధానం.

'ఒయ్యేల మనలో లేనట్టున్నాడు' పెదవి విరిచాడు కావేటి శూన్యంలోంచి కదల్లేదు.

'అయినా ఈ యెదవ ఆదేంసనేహా— ఆ పెద్దోళ్ళతో మనకెందుకు సెప్పు — అయినా మతిమండమడ— మరిసిపోయావే అయ్యగారు మందులకని పదియేనిచ్చారు' డబ్బందివ్వబోయాడు.

కావేటిలో చలనం లేదు. 'అయ్యనవాని కేద్దేం సుఖం సెప్పు, బాదపడక' అంటూ పదిరూపాయల కాగితంలో ఐదురూపాయలు పెట్టి మడతపెట్టి గడపమీదపెట్టాడు. కావేటి వాటిని చూడటం లేదు.

'అయ్యగారక్కడ పాకదగ్గరున్నారు ఏంవైనా నువ్వు కనిపిత్తే మందుకేంవైనా ఇత్తారు' తార్పుడు సుబ్బడు చెప్పుకు పోతున్నాడు.

కావేటి నిర్లిప్తంగా కూర్చుంది.

సుబ్బడు కొంచెం జంకాడు. 'నిన్నక్కడికి తప్పకుండా రమ్మన్నాడు దొర, తర్వాత నీ యిట్టం'అని నెమ్మదిగా గొణుక్కుంటూ పోయాడు.

కావేటి పాకలోకి వెళ్ళింది. తుంగ భద్రయ్య కెదురుగా ఏదో శవం నిలబడి నట్లయింది. ఉలిక్కిపడి చూశాడు. కావేటి —గుడ్లప్పగించి చూస్తోంది. రెప్ప వాల్చటంలేదు.

'ఇలా అవుతుందని అనుకోలేదు.' ఏదో చెప్పబోతూ కావేటివంక చూసాడు. చలనం లేదు. అలాగే చూస్తుంది. కొయ్యబొమ్మ లాగ. శ్వాస పీలుస్తున్నట్టు కూడ అనిపిం చటంలేదు. భద్రయ్యకు ముచ్చెమటలు పోశాయి. కొంచెం కదిపి చూశాడు. కాని కావేటి చూపులు శూన్యంలోంచి కదల్లేదు.

మెల్లిగా పాకలోంచి జారుకున్నాడు.

ఇది జరిగి ఇరవై రోజులయింది. ఈలోపు ఊళ్లో పెద్ద మార్పులేమీ లేవుగాని కరణంగారి మరణ జాబితాలో కోటయ్య పేరు చేరింది. ఊళ్లో కుర్రాళ్లు ఆడుకుంటానికొక పిచ్చిది దొరికింది.

పాపం! కావేటి—పిచ్చిముండ — అని ముత్తైదువులు ముద్ద వేస్తారు. వాటిని కావేటి పక్కనున్న కుక్కకు పారేస్తుంది. ఆ కుక్క తింటుంటే మెతుకు లేకుండా తింటుంది. అంచేతే ఆ కుక్కెప్పుడూ ఊరంతా తనతోపాటు తిరుగుతుంది. లోతుకు పోయిన కళ్ల వంక ఎవరన్నా చూస్తే గట్టిగా ఓ అరుపులాటి నవ్వు నవ్వుతుంది.

ఎవరైనా ఏపాత చీరన్నా ఇస్తే పుచ్చుకోదు. తన చీరలో ఓకొంచెం ముక్క చింపి ఎదురిస్తుంది.

రాత్రి పన్నెండు ఒంటిగంటకు ఊరి చివరి తాడి చెట్ల దగ్గరకెళ్లి 'మావో! మావో!' అని కూనిరాగాలు తీస్తుంది.

నవ్వుతుంది, ఏడుస్తుంది నవ్వుతూ ఏడుస్తూ పిల్లల్ని నవ్విస్తుంది. పిల్లలు మొర మొరాలు పెడితే తింటుంది. కణికముక్కలు కొరికి ఊస్తుంది. జుట్టు పీక్కుంటుంది— ఇవేవీ చేసినా చేయకపోయినా భద్రయ్య ఇంటిముందు వాలేసుకూర్చుంటుంది— ఎవ్వరూ లోపలి కెళ్లనివ్వరు. ఎవరన్నా పెద్దవాళ్లు అరుగుమీద కూర్చుంటే వాళ్లముందు ఉపన్యాసమిస్తుంది. డబ్బు అడుగుతుంది. ఇస్తే మొహాన్నేసి కొడుతుంది.

ఓరోజు తుంగభద్రయ్య అరుగుమీద వీధి గుమ్మం దగ్గరెవ్వరూ లేరు. మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయింది. భద్రయ్య కొడుకు, భద్రయ్య గదిలో మంచంమీద నిద్రపోతున్నాడు. తిన్నగా పిచ్చిది లోపలి కెళ్లింది. భద్రయ్య కొడుకు పక్కని పడుకుంది. వికటంగా నవ్వుతూ, గట్టిగా అరవటం మొదలెట్టింది.

'అహ్హాహ్హా—నేను భద్రయ్య పెళ్లాన్ని భద్రయ్య కోడల్ని' ఈ అరుపుకు భద్రయ్య కొడుకు లేచాడు. ఆడమగా అంతా పరుగెత్తుకొచ్చారు.

పిచ్చిది! పిచ్చిది! కేకలు. పిచ్చిది.

భద్రయ్య కొడుకుమీద పడింది. జుట్టు పీకేసింది. బుగ్గ రక్తం వొచ్చేటట్టు గట్టిగా కొరికింది. ఒళ్లంతా అంగిన వాటల్లా గాట్లు పెట్టింది. 'అహ్హాహ్హా! నేను భద్రయ్య పెళ్లాన్ని, నేను భద్రయ్య కోడల్ని. ఈ మంచాలు నావి, ఈ ఇల్లు నాది—' అరుపులు 'పిచ్చిది పిచ్చిది' ఈ గందరగోళంలో పిచ్చిదానికూడా వచ్చిన కుక్క వీధిలోకి జారుకుంది— పాతో పాతో మని కేకలు.

నలుగురు మనుషులు పిచ్చిదాన్ని మంచం మీద నుంచి లాగబోయారు. మంచంపుకోల గట్టిగా పట్టుకుంది. అది విరిగింది. బలవంతాన తీసుకొచ్చి వీధిలో గిరాటేశారు 'అమ్మో!' అంది.

అంతా తలో మాట అంటున్నారు. 'ఇన్నాళ్లూ ఏదో పిచ్చిది, దాని మానాన్న అది బతుకుతోందనుకున్నాం' 'కాని ఇలాంటి దౌర్జన్యాలైతే ప్రమాదమే. ఊళ్లోవాళ్లెవరూ కాపరాలు చేసుకో నక్కర్లేదు.'

ఇంతలో తేరుకున్న భద్రయ్య కొడుకు లోపలనుంచి తాటాజువ్వలా దూసుకొచ్చాడు. జవ్వక్కర తీసికొచ్చి ఎండి అట్టకట్టిన పిచ్చిదాని నెత్తిమీద ఒక్కపేటు వేశాడు. తల రెండుగా విచ్చింది. ఒళ్లంతా కుంకుమరంగు జల్లింది. రెండు చెవులమీద నుంచి కదడ కంగళ్లుగా, హృదయం ఉన్న వాళ్లని కరిగించేదిగా ఏదో ఎర్రగా పడుతుంది.

అంతలో అంతా భద్రయ్య కొడుకుని పట్టుకొని చేడా మడా తిట్టటం మొదలెట్టారు.

'పిచ్చిముండ దానికేం తెలుసు' అనొకరు, కొంచెం తెగించి 'మున్సబు వీ జాజా చేసిన నిర్వాకమే' అని ఇంకొకరు, మాటిపోటుగా పొడుస్తున్నారు.

మెలికలు తిరిగి నేలను కూలిన కావేటి దాహం అన్నట్టుగా నోరు చాచింది. ఎదురుగా నిలబడ్డ ఓ చిన్న బాబు వంక అలా చూస్తోంది. తలలోంచి రక్తం కావేటిని పొడుస్తోంది...అంతలో ఎవరో ఒక తప్పాలాతో నీళ్లు పట్టుకొచ్చి ఆ బాబు చేతికిచ్చి పోయ్యమన్నారు. ఆ బాబు నోటి మీద అలా నీళ్లు పోస్తున్నాడు. కావేటి రక్తంలోంచి అలా చూస్తోంది. రక్తం నీటితో కలసి అలా రోడ్డుపై పాకుతోంది. ●